

CHARGING MYTHS

On / Trade / Off

FRAMER
EBANED

EXPOSITIE

24 FEB–
4 JUN '23

OPENINGSEVENEMENT

23 FEB
2023

KUNSTENAARS

Alexis Destoop
Marjolijn Dijkman
Pélagie Gbaguidi
Femke Herregraven
Dorine Mokha &
Elia Rediger
Jean Katambayi Mukendi
Musasa
Alain Nsenga
Georges Senga
Pamela Tulizo
Maarten Vanden Eynde

EXPOSITIEONTWERP

Katharina Sook Wilting
& Tal

ADVIES

Ils Huygens

CHARGING MYTHS

On / Trade / Off

INTRODUCTIE

DOOR JOSIEN PIETERSE EN EVIE EVANS

Framer Framed presenteert *Charging Myths*, een tentoonstelling van het kunstenaarscollectief On-Trade-Off. Dit collectief werd opgericht in 2018 en is verbonden aan kunstenaarsprojectruimte Picha in Lubumbashi, Democratische Republiek Congo (DRC) en Enough Room for Space in Brussel (België). On-Trade-Off onderzoekt al jaren de implicaties van een nieuwe lithiummijn in Manono, een stad in de DRC. Lithium, een cruciale grondstof, speelt een sleutelrol in de zogenaamde 'groene transitie' die nodig is om een duurzamere wereld voor te stellen. Deze nieuwe wedloop om lithium heeft echter ook een keerzijde. Sinds 2015 programmeert Framer Framed tentoonstellingen over de milieu- en sociale impact van mijnen op de samenleving; onze ongebreidelde behoefte aan grondstoffen heeft een hoge prijs. De exploitatie van de Katanga-regio in de DRC getuigt van een geschiedenis van koloniale ongelijkheid, sociale ontwrichting en ecologische vernietiging.

De solotentoonstelling van kunstenaar Sammy Baloji - voormalig lid van On-Trade-Off - getiteld *A Blueprint for Toads and Snakes* (2018) onderzocht de hedendaagse effecten van de koloniale geschiedenis in zijn thuisstad Lubumbashi - de hoofdstad van de provincie Katanga en een belangrijke mijnbouwregio in de DRC. Zijn film *Tales of the Copper Cross Garden, Episode 1* (2017) legt bijvoorbeeld de invloed van de kopermijnindustrie vast.¹ In het verleden werd de regio gedomineerd door kopermijnen opgezet door koning Leopold tijdens de koloniale overheersing. Later werd het geëxploiteerd door de Union Minière de Haut-Katanga en vervolgens door de huidige multinationals, in navolging van de koloniale fundamenten. Door simpelweg scènes het dagelijks

1. Framer Framed, *A Blueprint for Toads and Snakes* by Sammy Baloji Hand-Out, 2018.

leven en van arbeiders te tonen, belicht Baloji de intersectie van koloniaal ondernemerschap en de wereldwijde economische markt door uitputting van hulpbronnen en milieudegradatie.²

Een jaar eerder (2017) presenteerden we de solotentoonstelling van de Vietnamese kunstenaar Tuan Mami's multimedia-installatie en -performance *In One's Breath-Nothing Stands Still* (2014-2017) op Art Rotterdam - Intersections. Het was een intieme vertelling van uitbuitende mijnbouwculturen die reflecteerde op 'trage, sluipende veranderingen' veroorzaakt door bedrijven en regeringen over de hele wereld. *Pressing Matters* (2018), samengesteld door Nederlands-Indonesische kunstenaar Kevin van Braak, bouwde voort op dit thema door een vergrootglas te plaatsen op mijnbouwpraktijken in Indonesië. De tentoonstelling presenteerde werk van verschillende kunstenaars, zoals Fitri DK en Muhammad 'Ucup' Yusuf - beide leden van kunstenaarsgroep Taring Padi - en Agung Kurniawan, die zich allemaal bezighielden met de onteigening van grondstoffen van West-Papoea.³

Framer Framed presenteerde eerder *A Blueprint for Toads and Snakes* van kunstenaar Sammy Baloji, oud-lid van On-Trade-Off. De solotentoonstelling onderzocht de hedendaagse effecten van de koloniale geschiedenis in zijn woonplaats Lubumbashi - de hoofdstad van de provincie Katanga en een belangrijk mijngebied in de DRC. Zijn film, *Tales of the Copper Cross Garden, Episode 1* (2017) legde de invloed van de kopermijnbouw vast. In het verleden werd de regio gedomineerd door kopermijnen opgericht door koning Leopold tijdens de Belgische koloniale overheersing, om later te worden geëxploiteerd door de Union Minière de Haut-Katanga en vervolgens door de huidige multinationals, juist vanwege deze koloniale grondslag. Door scènes van arbeiders en het dagelijkse leven te tonen, belicht Baloji het snijpunt van koloniale ondernemingen en de mondiale economische markt door de aantasting van het milieu en de uitputting van natuurlijke hulpbronnen.⁴

2.
Ashley Maum,
Framer Framed
Activism Archive.

3.
Pressing Matters,
Framer Framed Hand-Out,
2018.

4.
Framer Framed,
Koempels Exhibition
Hand-Out, 2015

Onze eerste tentoonstelling over dit onderwerp was *Koempels* in 2015, waarbij het onderzoek zich richtte op Limburg, Nederland, in samenwerking met SCHUNK*, Heerlen. Een nieuwe generatie kunstenaars, bekend als 'Amsterdam Limburgers', reflecteerde op hun gevoel van identiteit, erfgoed en collectief geheugen 50 jaar na het abrupte einde van een periode van economische zekerheid die de kolenmijnbouw bood - ondanks de controverses die ermee gepaard gingen. Meer recentelijk bood de *Court for Intergenerational Climate Crimes* (CICC, 2021), geproduceerd door advocaat en academicus Radha D'Souza en de Nederlandse kunstenaar Jonas Staal, in samenwerking met Framer Framed, een nieuw raamwerk om de catastrofale gevolgen van mijnbouw te begrijpen. Tijdens de CICC werd een rechtszaak gehouden tegen de Nederlandse staat voor het toestaan van handelsovereenkomsten die destructieve mijnbouw in de Gobiwoestijn in Mongolië goedkeurden.

Van *Koempels* (2015), tot aan de CICC, traceert Framer Framed de geschiedenis van energie die langzaam de transitie doormaakt van een fossiele brandstofcultuur naar een cultuur van groene stroom. Voor *Charging Myths* keren we terug naar de Democratische Republiek Congo, in het bijzonder de stad Manono.

Voor de kunstenaars van On-Trade-Off is de aandacht voor ecologie en de klimaatcrisis verweven met de geschiedenis van de extractie, waardoor de onvermijdelijke gevolgen van het kolonialisme zichtbaar worden. Op basis van jarenlang onderzoek illustreren de kunstenaars dat wanneer mijnbouwbedrijven geëxploiteerde gebieden verlaten, zij niet alleen zichtbare en blijvende littekens in het landschap achterlaten, maar ook sociale ontwrichting van de gemeenschappen. Gevoeld door de plaatselijke economie, het sociale systeem, de schade aan het milieu en het dierenrijk - of zelfs aanhoudende gezondheidsproblemen van de inwoners. Het is geleefde geschiedenis, belichaamd en generaties lang getrotseerd.

Ondanks eerdere exposities van On-Trade-Off in Z33 - Huis voor Actuele Kunst, Design & Architectuur in België en de Lubumbashi Biënnale van 2019 en 2022 te zien waren, creëren de kunstenaars samen met Framer Framed een bijzondere voorstelling van *Charging Myths* die een reis door het landschap van Manono maakt. Zwevend tussen heden en verleden brengt de tentoonstelling ons begrip van mijnbouw, de winning en exploitatie van grondstoffen uit balans.

Josien Pieterse is, samen met Cas Bool medeoprichter en directeur van Framer Framed.

Evie Evans maakt deel uit van de Framer Framed team.

On-Trade-Off: Het verzet tegen extractivisme door transnationale kunstenaarssamenwerkingen

DOOR LOTTE ARNDT EN OULIMATA GUEYE

De term extractivisme omvat veel meer dan de letterlijke extractie van grondstoffen uit de aarde: het verwijst in bredere zin naar de structurele fundamenteën van het globale kapitalisme, de koloniale geschiedenis die hieraan ten grondslag ligt en de manier waarop die vandaag de dag doorwerkt, onder meer in de vorm van hedendaagse *ecocides*. Het verwijst naar een “besef dat de wereld, en alle wezens, inherent gecommificeerd kunnen worden, en met geweld naar ‘handelswaar’ kunnen worden omgezet, om zo te functioneren als een permanente reserve voor de accumulatie van winst en macht in de handen van enkelen.”¹

Het wereldwijde kapitalisme wordt gevoed door fossiele brandstoffen die over het algemeen aan de grond onttrokken worden door transnationale bedrijven in samenwerking met nationale regeringen, maar wat ten koste gaat van lokale bevolkingen. In de afgelopen decennia wordt extractivisme voornamelijk getheoretiseerd in Zuid-Amerikaans onderzoek, waarin de nadruk wordt gelegd op de “dramatische materiële verandering in het sociale en ecologische leven dat ten grondslag ligt aan [raciaal kapitalisme]”².

In kritische discussies over machtsstructuren in de globale kunstwereld refereert extractivisme naar de veelvoorkomende inclusie van kunstenaars uit het Globale Zuiden in galleries, biënnales, kunstbeurzen en tentoonstellingen die zich voornamelijk in de stedelijke centra van het

1. Heather Davis “Blue Bling. On Extractivism”, *Afterall*, nr. 48, Herfst 2019, <https://www.afterall.org/journal/issue.48/blue-bling-on-extractivism>

2. Macarena Gómez-Barris: *The Extractive Zone. Social Ecologies and Decolonial Perspectives*, Duke, 2017, p. xvii.

Noorden bevinden en die zich meestal niet op de lange termijn inzetten voor duurzame werkstructuren in het land van herkomst van de kunstenaars. Terwijl het symbolische surplus van de kunstenaarspraktijken op unilaterale wijze toegeëigend wordt, blijft de macht van de grootstedelijke centra grotendeels onaangetast.

Hoe kan een kunstenaarscollectief de winstmaximalisatie-structuren van extractivisme aan de kaak stellen? On-Trade-Off—een samenwerking tussen een tiental kunstenaars en schrijvers uit drie werelddelen—betreedt de *extractive zone* [“extractieve zone”], verkent op kritische wijze de werking van die zone, en gaat op zoek naar alternatieven. Verschillende kunstenaars en denkers verbonden aan de collectieven Enough Room for Space (mede-opgericht door Marjolijn Dijkman en Maarten Vanden Eynde, Brussel, 2005) en Picha (mede-opgericht door Sammy Baloji en Patrick Mudekereza, Lubumbashi, 2009) duwden hun langlopende gesprekken verder, en begonnen samen met het verkennen van lithiumwinning in Congo, de valkuilen van de beloften van de groene-energierevolutie, en in algemenere zin, de ongelijke verdeling van risico’s, verwoesting, rijkdom en kansen binnen wereldwijde waardeketens. De configuratie van de groep is veranderlijk en afhankelijk van de specifieke focus van een tentoonstelling of evenement.³ Desalniettemin is het van cruciaal, structureel belang dat het project berust op een samenwerking tussen een collectief in Lubumbashi, Centraal-Afrika, en een collectief in Brussel, Midden-Europa, met leden die zich op wisselende geografische locaties bevinden, waaronder Australië, wat betekent dat er constant rekening gehouden moet worden met de realiteiten van alle partijen.

Het geografische startpunt van het project is een extractie-plek bij uitstek: de Manono-mijn, in de provincie Tanganyika in de Democratische Republiek Congo, op 500 kilometer afstand van Lubumbashi. De mijn, die al sinds 1919 wordt ontgonnen voor zijn tinreserves, was onlangs het middelpunt van internationale speculaties omtrent een strategische grondstof voor de groene revolutie:

3. Tot op heden omvatte de groep, op verschillende momenten, de kunstenaars Sammy Baloji, Alexis Destoop, Marjolijn Dijkman, Pélagie Gbaguidi, Femke Herregraven, Jean Katambayi Mukendi, Dorine Mokha, Musasa, Alain Senga, Georges Senga, Daddy Tshikaya, Pamela Tulizo, Maarten Vanden Eynde, en de schrijvers en curatoren Lotte Arndt, Oulimata Gueye en Rosa Spaliviero.

4. Chéneau-Loquay Annie, "Mobile Telephony in African Cities. A successful adaptation to local context", *L'Espace géographique*, 2012/1 (Vol. 41), p. 82-92. URL: <https://www.cairn.info/journal-espace-geographique-2012-1-page-82.htm>

proefboringen door het Australische bedrijf AVZ in 2018 toonden aan dat de bodem een hoge concentratie lithium bevat, een alkalimetaal met een grote capaciteit voor het opslaan van elektriciteit. De prospectie van de erts van de mijn, die ook cassiteriet en coltan bevat—twee metalen die van strategisch belang zijn voor draadloze communicatie—vormt het dilemma dat On-Trade-Off onderzoekt: hoewel de toekomstige ontginning van de erts een belofte in zich draagt voor een duurzamere technologie, zal het hoogstwaarschijnlijk betekenen dat de lokale bevolking wederom uitgesloten wordt van de rijkdom van hun grondgebieden.

Een samenwerkingsproject tussen twee kunstenaarscollectieven in de Democratische Republiek Congo en België maakt de huidige asymmetrische structuren van de wereldeconomie en hun koloniale geschiedenis op allerlei fronten waarneembaar. Hoewel de waardeketens van globale industrieën de kunstenaars met elkaar verbinden, ervaren de zij die deelnemen aan het On-Trade-Off-project vanwege hun geografische situatie niet dezelfde realiteiten. Zij werken met verschillende tools, ondergaan heterogene processen, en maken gebruik van verschillende esthetische benaderingen. De vaak abstracte terminologie waarmee extractivisme wordt conceptualiseerd materialiseert zich in de kunstwerken als een concrete kijk op de wereld, waarbij de kunstenaars zich bezighouden met de lokale nasleep van globaal verhandelde erts, en hun transformatie tot consumptieproducten.⁴ Het is precies deze onderling verbonden realiteit die in het transnationale artistieke onderzoeksproject On-Trade-Off op kritische wijze wordt ondervraagd.

In deze tekst zullen we benadrukken dat On-Trade-Off ernaar streeft om aan de hand van de structuur van het project zelf, de veelheid aan geografische locaties, de intentie tot samenwerking en de interne herverdeling van hulpmiddelen, weerstand te bieden aan de ongebreidelde extractivistische logica van de globale kunstwereld, waaronder het neo-exotisch tokenisme waar kunstenaars uit het

Globale Zuiden voor ingezet worden. On-Trade-Off is ontwikkeld als een permanente dialoog tussen kunstenaars wiens levens en werk nauw verbonden zijn met extractivistische mijnbouw-plekken en die hier in hun directe omgeving mee geconfronteerd worden. In plaats van zich te richten op de verleidelijke glans van de elektronische eindproducten, verbindt het project op systematische wijze verschillende plekken ter wereld die gekenmerkt worden door waardeketens die vaak los van elkaar worden gezien.

AMBIGUE KRUISPUNTEN

Hoe gaan we om met het vocabulaire van de neoliberale economie? On-Trade-Off beweegt zich in een veld dat wordt gedomineerd door machtige zakelijke belangen en de taal van financiële speculatie. Het collectief wordt altijd gedwongen zich te verhouden tot krachten die de mogelijke impact van hun werk te boven gaan. Door Audre Lorde's fundamentele vraag te herformuleren, vragen zij zich onophoudelijk af of de beschikbare conceptuele en esthetische instrumenten bij kunnen dragen aan het ontmantelen van het extractivistische huis. Om deze reden houdt de groep zich voortdurend bezig met kritiek en zelfreflectie, niet alleen in hun visuele productie, maar ook op taalkundig vlak: in neoklassieke economische theorie wordt een 'trade-off' gedefinieerd als een situatie waarin de toename van één deel van een verhouding de vermindering van een ander deel tot gevolg heeft.

TRANSNATIONALE SAMENWERKINGEN EN TECHNOLOGIE

On-Trade-Off ontwikkelt zich aan de hand van veranderende edities en context-specifieke uitwisselingen, en maakt deel uit van een groeiend netwerk van activisten, onderzoekers en mede-kunstenaars. De groep is van mening dat de pluraliteit van ervaringen een nauwkeurig beeld geeft van de globale realiteiten van extractivisme. Het fotografisch werk van Georges Senga (DRC/NL, 1983) is bijvoorbeeld nauw verbonden met de mijnbouwgeschiedenis van Lubumbashi en getuigt van de

cruciale en generatielange impact die de mijnbouw-gigant *Gécamines* heeft op de inwoners van de stad.

Kunstenaars Musasa (DRC, 1950) en Maarten Vanden Eynde (BE, 1977) werken samen aan een reeks tableaux met representaties van de scheikundige elementen, waarin zij op speelse wijze krijtborden en schoolplaten en hun educatieve gebruik aanhalen (*Material Matters*, 2018-heden). Hun aanpak breekt met de scheiding tussen toegepaste kunst en high art, brengt twee kunstenaars van verschillende generaties en leefsituaties samen, en verkent hoe een op samenwerking gestoeld leer- en overdrachtsproces eruit zou kunnen zien.

Benaderingen kunnen tevens los van elkaar staan en als nog sterke resonanties creëren, waardoor alle delen nieuwe dimensies kunnen bereiken. Dit is het geval voor de handgemaakte speculatieve tekeningen en machine-sculpturen van Jean Katambayi Mukendi (DRC, 1974) en de strak ontworpen multimedia-installaties van Femke Herregraven (NL, 1982), die vaak berusten op financiële datasets en de visualisatie van speculatie. Katambayi's werk neemt de schadelijke gevolgen van mijnbouw voor lokale bevolkingen onder de loep door zich voor te stellen hoe het technologische potentieel van de industriële instrumenten toegeëigend zou kunnen worden, en hoe het in toekomstig ontwerp en stedenbouw ingezet zou kunnen worden. Het onderzoek van Herregraven verkent de abstracte financiële weergaven van de wereld, die zij op kritische wijze onderzocht als een vorm van overheersing, en tegelijkertijd als een bron van verbeeldingskracht.

DIGITALE WERKINSTRUMENTEN EN HUN GLOBALE VERWIKKELINGEN

Alle complexe structurele vragen die gesteld worden door On-Trade-Off, stelt de groep ook aan zichzelf. Sterker nog, het werken in een transnationaal collectief op drie continenten is zeer afhankelijk van de technologieën die in het onderzoek van de groep onder de loep worden genomen: de Covid-19-crisis met zijn wereldwijde impact, vormde

een bijzonder dubbele situatie voor het werk van de zeer mobiele kunstenaarsgroep. Tijdens de lockdown waren de leden gevestigd in Lubumbashi, Sydney, Brussel, Parijs, Amsterdam en Zagreb. De transnationale samenwerking kon over het algemeen gewoon doorgaan op computer- en smartphoneschermen, wat opvallende verschillen aan het licht bracht wat betreft de kwaliteit, kosten en toegankelijkheid van internetverbindingen op elke plek, en elektriciteit in bredere zin. Hoewel de massale expansie van internetcommunicatie heeft geleid tot een afname van internationaal vliegverkeer (met zijn destructieve ecologische footprint), is het desalniettemin afhankelijk van grondstof verbruikende technologieën, en de continue aanvoer van die grondstoffen: we zijn op de hoogte van het energieverbruik, het waterverbruik, de toxiciteit, en de verspilling die veroorzaakt worden door de productie en het gebruik van digitale media, kennis die de bedrijfsmythen die claimen dat digitale media immaterieel is teniet doet.⁵ On-Trade-Off's onderzoek is sterk afhankelijk van elektronische media en maakt daarmee deel uit van een economie die arbeid aan lichamen onttrekt; mineralen, gas en olie uit de aarde onttrekt, en die geen grenzen stelt aan het permanente proces van accumulatie.

Toch toont het doorlopende onderzoek aan dat transnationale samenwerking bij kan dragen aan het verzet tegen de structurele uitbuiting. Efficiënte technologieën, die gepresenteerd worden als oplossingen voor de ecologische crisis in het Noorden; de concentratie van extractie en het outsourcen van gevaarlijke afvalstoffen in het Zuiden; en anti-migratiewetten en toenemende sociale uitsluiting, gaan hand in hand.

Vanuit Australië, waar hij woont, werkt Alexis Destoop (BE/AU, 1971) aan een film over de geschiedenis en het ontstaan van lithium—van kosmologische oorsprongsverhalen tot de rol van lithium als supercharger in energetische cycli—en (her)traceert hij het transformatieproces van dit instabiel element. Vanuit het gezichtspunt van de Azië-Pacific ziet Destoop dat de geopolitieke strijd om de

5. Laura U. Marks, "Let's Deal with the Carbon Footprint of Streaming Media", *Afterimage*, 2020, 47 (2), p. 47. <https://doi.org/10.1525/aft.2020.472009>. Zie voor een kritiek van de retoriek van gedematerialiseerde communicatie: Lisa Parks en Nicole Starosielski (red.): *Signal Traffic: Critical Studies of Media Infrastructures*, Champlain, Illinois, University of Illinois Press, 2015.

controle over strategische hulpbronnen steeds intenser wordt. Zijn onderzoek houdt zich bezig met de blinde vlek van zijn leven tussen Australië en België, en hun specifieke koloniale geschiedenissen, en streeft naar narratieve en visuele elementen die het mogelijk maken om een horizon te bevaren die door dystopie belemmerd wordt.

Het werk van Pélagie Gbaguidi (BJ/BE, 1965) volgt eveneens wijdverbreide verbanden, brengt existentiële dringende kwesties aan het licht die gegenereerd worden door technokapitalistische exploitatie, en verbindt lokale realiteiten met mondiale verwickelingen. Tijdens een residency in 2019 reisde Gbaguidi van Brussel naar Lubumbashi, waar zij samenwerkte met vrouwelijke arbeiders van een informele mijn in de nabijgelegen stad Kipushi, waar kobalt—een ander belangrijk ingrediënt voor de productie van lithiumbatterijen—in gezondheidsbedreigende omstandigheden aan de grond wordt onttrokken.

Het samenbrengen van deze visies maakt het mogelijk om inzicht te krijgen in de wederzijdse afhankelijkheid in het vinden van duurzame oplossingen.

HET ONTRAFELN VAN SPECULATIE

De groep beweegt zich tussen de analytische kritiek van extractivisme in de kunstwerken, en haar eigen implicatie in de asymmetrieën van de wereldeconomie, zonder te beweren dat zij onaangetaast blijven door de machtsstructuren die zij ondervragen.

Marjolijn Dijkman (NL/BE, 1978) duikt bijvoorbeeld in de geschiedenis van elektriciteit, de pre-wetenschappelijke enscenering van elektriciteit als spektakel, en het ontstaan van wetenschappelijke elektrische kennis in de 18e eeuw. Dijkmans onderzoek benadrukt de parallellen tussen economie en elektriciteit, parallellen die getrokken werden door Benjamin Franklin, auteur van de kernelementen van de hedendaagse elektriciteitsopslag, zoals het plus- en minteken van accupolen en de term van een elektrische

ontlading. In de beheersing van kracht lag voor Franklin een belofte besloten om meester te worden van de natuur en armoede met rijkdom te compenseren. Dijkman stelt vragen bij zijn geloof in vooruitgang en verbindt dit met de beloften van de huidige groene revolutie.

SAMEN MAKEN EN CRASHEN

Vandaag de dag is de retoriek van duurzaamheid en wereldwijde verantwoordelijkheid alledaagse taal geworden in de communicatie van internationale bedrijven. Zo kondigt Tesla Inc. aan dat zij de “wereldtransitie naar duurzame energie” versnellen door hoogwaardige elektrische auto’s te verkopen, auto’s die ontworpen zijn om op duurzame energie te rijden die opgeslagen ligt in lithiumbatterijen. Voor die batterijen heeft Tesla Inc. enorme hoeveelheden lithium nodig—zij zouden dus mogelijk een van de klanten kunnen zijn van de toekomstige ertsmijnbouw in de stad Manono.

Met de huidige verdeling van de macht, is de kans groot dat “de belofte van de groene auto van de toekomst enkel geldig is voor het deel van de wereld dat er gebruik van zal maken, [terwijl] de milieugevolgen verdreven worden naar de extractiegebieden waar de materialen waar het uit bestaat ontgonnen en geraffineerd worden.”⁶ Kunstenaars Jean Katambayi Mukendi, Sammy Baloji (DRC/BE, 1978) en Daddy Tshikaya (DRC, 1986) stellen deze situatie aan de kaak, en bedachten en bouwden in hun geboorteplaats Lubumbashi een levensgrote Tesla-auto in koperdraad: *Tesla Crash: A Speculation*. Het opmerkelijke object is het resultaat van collectieve intelligentie en samenwerking, waarbij de kunstenaars gebruik maakten van koper, een grondstof dat in grote hoeveelheden aanwezig is in de bodem van de Katanga-regio en dat al sinds de prekoloniale tijd op grote schaal wordt ontgonnen. De Tesla-auto van koperdraad werd gedurende meerdere maanden op vakkundige wijze bij Picha in Lubumbashi (2018-2019) gebouwd, terwijl tal van bezorgde en geïnteresseerde toeschouwers zich om het dagelijkse bouwproces heen

6. Oulimata Gueye: “No Congo, No Technologies”, *Digital Earth* 2019, <https://medium.com/digital-earth/no-congo-no-technologies-163ea2caec0a>

verzamelden, of bijeenkwamen in workshops over energie en technologieën voor de toekomst.

De auto, die veel meer is dan een object, genereert nog steeds samenwerkingen. Tijdens de Lubumbashi Biënnale in 2019 weefde kunstenaar Dorine Mokha (DRC, 1989 - † 2021) zijn performance om de auto heen, waarbij hij een call-and-response aanging met het publiek en toekomstige samenwerkingen initieerde met het On-Trade-Off project. In nauw overleg met de drie bedenkers van de koperdraad-auto bereidde Marjolijn Dijkman de performance *Charging Tesla Crash: A Speculation* voor. Terwijl Jean Katambayi de ceremonie leidde, voerde Dijkman van 2 meter afstand met een zelfgemaakte elektrische Tesla-spoel 3 miljoen volt op de sterk geleidende koperen auto af.

Op het bescheiden schaalniveau van een kunstenaarscollectief streeft On-Trade-Off ernaar om tegenwicht te bieden aan extractivistische structuren en samen te speculeren over mogelijke scenario’s voor alternatieve manieren van samenleven op een wederzijds afhankelijke planeet, om zo tot ideeën te komen die verder reiken dan het beschermende lokalisme van kapitaalkrchtig ecologisch beleid en het structurele racisme van het globale technokapitalisme. Het verkennen van toekomstige vormen van reizen en transnationale samenwerking, en de voortdurende zelfreflectie op de structuur van de groep en haar inherente vooroordelen, behoren tot de uitdagingen voor de komende maanden en jaren. Hoewel On-Trade-Off niet kan pretenderen de destructieve kracht van kapitaal te verzwakken, hangen zij het motto “staying with the trouble” (Haraway 2016) aan, en verdiepen zij zich op enthousiaste wijze in samenwerking als een bron van scholing die zich wortelt in een veelheid aan perspectieven en wederzijdse transformatie.

KUNSTENAARS / WERKEN

Alexis Destoop - *The Pits* (2022) | Foto: Maarten Nauw, Framer Framed

Dorine Mokha & Elia Rediger - Video still *Hercule de Lubumbashi* (2019)

Foto: Maarten Nauw, Framer Framed

Marjolijn Dijkman - *Cloud to Ground #1* (2021) | Foto: Maarten Nauw, Framer Framed

ALEXIS DESTOOP

The Pits (2022)

Video-installatie en print
Variable afmetingen

The Pits begint met postindustriële landschapsbeelden van Manono. Destoop bevraagt de problematische positie van zijn persoonlijke en westerse blik op deze plekken. Hij keert onze klassiek westerse visie naar beneden om, en trekt onze blik vanuit de ondergrond omhoog, naar het licht. Hij bewerkte hiervoor historische topografische gravures van mijnschachten op het Zweedse eiland Utö – waar lithium voor het eerst “ontdekt” werd in 1800.

Alexis Destoop woont en werkt in Sydney, Australië en Brussel, België. Hij heeft een achtergrond in fotografie en filosofie. Zijn werk onderzoekt o.a. tijdsbeleving, elementen van storytelling en manieren van identificatie en geheugen. Zijn recente werken richten zich op specifieke domeinen waar ecologische valkuilen, economische aspiraties, geopolitieke spanningen en koloniale geschiedenissen samenkomen. In plaats van het landschap te beschouwen als een passief element of een subliem natuurlijk object, benadert hij het als een volledig menselijke constructie - met gelaagde betekenissen en geschiedenissen.

MARJOLIJN DIJKMAN

Cloud to Ground #1 (2021-2022)

Zandsculptuur met stukken
onder stroom
314 cm x 400 cm x 30 cm

Bliksembuizen of fulguriëten zijn een bijzonder natuurfenomeen. Deze grillige, holle zandvormen ontstaan wanneer een bliksem zich ontladend in zand of kwartsrijk gesteente. Geïnspireerd op dit fenomeen, creëert Dijkman artificiële bliksembuizen. Ze laadt, als het ware, grond uit Belgische en Congolese mijngebieden elektrisch op. Zo ontstaan drie-dimensionele momentopnames van iets even ongrijpbaars, mythisch en essentieel als energie.

Depth of Discharge (2021)

Video

Deze immersieve film vertaalt de 18e-eeuwse magie van elektrische demonstraties en verkent hoe je elektriciteit zichtbaar maakt. Je ziet allerlei voorwerpen die geassocieerd worden met technologie en energieverbruik, zoals lithium, steenkool of printplaten onder stroom. De kunstenaar gebruikte een zelfontwikkelde fotografietechniek met hoogspanning en een met tin beklede ontladingsplaat.

Marjolijn Dijkman woont en werkt in Brussel, België en Saint-Mihiel, Frankrijk. Haar praktijk is gebaseerd op onderzoek, is multidisciplinair en omvat film,

fotografie, beeldhouwkunst en installatie. De werken zelf kunnen gezien worden als een vorm van speculatieve fictie: deels gebaseerd op feiten en onderzoek, vaak gesitueerd in de sfeer van de verbeelding. Zij houdt zich bezig met overblijfselen van de ideologie van de verlichting, uitingen van het collectieve geheugen, blinde vlekken van representatie. “I strongly believe that the critical challenges that are at the core of On-Trade-Off can best be faced collectively and from a multitude of perspectives and artistic voices.”

PÉLAGIE GBAGUIDI

Hunger (2022)

Gedicht, audio en specifiek behang
Variable afmetingen

Bache (2022)

Print op textiel
Variable afmetingen

Pélagie Gbaguidi linkt de globale thematiek van honger aan uitbuiting, ongelijkheid en overleven. Aan de basis van het werk ligt haar verblijf bij vrouwen die in de artisanale mijnbouw werken in het Congolese Kipushi. Daar wordt kobalt ontgonnen, een essentieel onderdeel van lithiumbatterijen. Terwijl een witte zon de ruimte inneemt, hoor je op de achtergrond het gedicht *We are a New Sun* in combinatie met rumoer uit Kipushi. De verhalen van de kunstenaars vormen de basis

Pélégie Gbaguidi - *Hunger* (2022) | Foto: Eva Broekema, Framer Framed

van de tekst, die je in zes talen hoort. Zo loopt het gedicht als een rode draad door de tentoonstelling en biedt een hoopvol tegengewicht. Het vat poëtisch samen hoe meerstemmigheid nieuwe manieren van samenleven doet ontstaan.

Pélégie Gbaguidi woont en werkt in Brussel, België. Gbaguidi noemt zichzelf een hedendaagse "Griot". Haar werk is een bloemlezing van tekens en sporen van trauma. Haar herwerking van de verbeelding zet haar ertoe aan om er ook vorm aan te geven: een schriftuur van bevrijdende beelden en een corpus om hedendaagse vormen te tekenen. Ze heeft deelgenomen aan talrijke internationale tentoonstellingen zoals de Stadtmuseum, Munich (Germany) 2013, MMK Museum

für Moderne Kunst, Frankfurt (Duitsland) 2014, National Museum of African Art - Smithsonian Institution, Washington (USA) 2015, documenta 14 in Athene en Kassel 2017 en aan de Lubumbashi Biënnale van 2019, 11e Biënnale van Berlijn 2020, en Centrale for Contemporary Art in Brussel (België).

—

FEMKE HERREGRAVEN

A Prelude to: When The Dust Unsettles (2022)

Video installatie met topografisch model van Manono

Femke Herregraven - *A Prelude to: When The Dust Unsettles* (2022) | Foto: Eva Broekema

Het onderzoek van Femke Herregraven naar potentiële lithiumwinning richt zich op de zogenaamde "digitale tweeling" van Manono. Op veilige afstand, met behulp van *machine learning* en gesofisticeerde remote sensing technologieën, creëren internationale mijnbedrijven vandaag een digitaal model van toekomstige sites, lang voor er ook maar erts uit de grond wordt gehaald. Puur opgebouwd uit data en pixels wordt zo een ideaalbeeld gecreëerd in hyper strakke en futuristische digitale beelden.

Ze dienen om politici en investeerders te overtuigen, maar staan ver af van de lokale impact en realiteit. In haar installatie brengt Herregraven beide werelden samen in een model dat het virtuele

combineert met het onderzoeksmateriaal dat het kunstenaarscollectief verzamelde in en rond Manono.

Femke Herregraven onderzoekt de waardesystemen en geopolitieke structuren die financiële technologieën en infrastructures onderliggen. Haar werk bestudeert de effecten van abstracte waardesystemen op geschiedschrijving en individuele levens. Femke Herregraven is een alumna van de Rijksakademie van beeldende kunsten in Amsterdam (2017-2018). In 2016 werkte ze samen met Nederlandse onderzoeksjournalisten aan de Panama Papers. In 2019 werd ze genomineerd voor de Prix de Rome. Ze is momenteel kandidaat van het Creator Doctus (CrD)

onderzoeksprogramma aan het Sandberg Instituut (2020-2023).

DORINE MOKHA & ELIA REDIGER

Hercule de Lubumbashi (2019)
Video

Deze muzikale compositie voor Congolese en Europese muzikanten is gebaseerd op Händel's Hercules. We zien onder andere een fragment van het koor dat verwijst naar het voormalige orkest van Gécamines. Dat Belgische mijnbedrijf startte in Lubumbashi de grootschalige exploitatie van koper en kobalt. Het werk herinnert aan de onlosmakelijke band tussen kunst en economie, maar ook aan de universele kracht van muziek, dans en humor.

Dorine Mokha was een Congolees danser, choreograaf en auteur, artistiek co-directeur van ART'gument Project in Lubumbashi en associated artist bij Studios Kabako in Kisangani. Vanuit zijn multidisciplinaire praktijk participeerde hij in talloze workshops improvisatie, film initiatie, toneelschrijven en recenter in visuele kritiek en artistieke productie. Hij nam deel aan internationale programma's zoals de pan-Afrikaanse PAMOJA Residencies (2013-2015), TURN Fund Meeting (2014), Berlin Platform - Goethe Institute Coproduction Fund (2018);

Avignon Festival, de Ruhrtriennale, het Theater der Welt. Dorine Mokha (1989 – † 2021) was lid van van On-Trade-Off en is tragisch genoeg in 2021 overleden.

Elia Rediger is een Zwitserse kunstenaar, geboren in Kinshasa, Democratische Republiek Congo. Hij is artistiek leider, componist, schrijver en zanger. Naast orkestcomposities ("Oh Albert", 2016, Basel), was hij huisschrijver van het Koncerttheater Bern (2016/2017), frontman van de popgroep The Bianca Story en het bigbandorkest Brigade Futur 3. Bij Deutsche Oper Berlin regisseert hij het muziektheaterformat "Macht der Künste / Aus dem Hinterhalt". "Hercules van Lubumbashi - een oratorium van mijnen" was zijn tweede samenwerking met de Congolese choreografe Dorine Mokha na het stuk "Oh Boyoma - 387 verzen over een vergeten stad" (Koncert Theater Bern 2017).

JEAN KATAMBAYI MUKENDI

The Concentrator (2022)
Sculptuur, diverse materialen
3.5 m x 1.25 m x 2 m

Broken Fan (wet van de natuur) (2023)
Acryl op MDF

Katambayi is gefascineerd door de ruïnes en restanten van de mijnindustrie. Hij eigent ze toe en zet ze in om

Jean Katambayi Mukendi - *The Concentrator* (2022) | Foto: Maarten Nauw, Framer Framed

met magische en filosofische machines een betere wereld te stimuleren. Voor dit werk liet hij zich inspireren door *The Concentrator*, een technologisch hoogstandje van de mijnindustrie dat gebruikt wordt om mineralen van gewone stenen te scheiden. In de machine worden de elementen van Mendelejev, formules en portretten van chemici grondig door elkaar geschud.

Jean Katambayi Mukendi woont en werkt in Lubumbashi (DRC). Zijn passie voor wetenschappen – hij studeerde technologie, mechanica, geometrie en elektriciteit – vormt de basis voor zijn artistieke praktijk. Hij creëert fragiele en complexe installaties die tot leven worden gebracht door gesofisticeerde elektrische mechanismen. Zijn technologische ontdekkingen maken deel uit van een zoektocht naar

oplossingen voor de sociale problemen van de huidige Congolese samenleving. Zijn voornaamste inspiratiebron is de permanente bevraging van onze maatschappij, die dichotomisch lijkt.

SAMMY BALOJI, JEAN KATAMBAYI MUKENDI & DADDY TSHIKAYA

Tesla Crash, A Speculation (2019)
Koperdraad sculptuur
24,5 cm x 51 cm x 15 cm

Deze miniatuurversie van de Tesla Model X is gemaakt uit gerecycleerde koperdraad. De techniek lijkt op de 'wire cars' waarmee

Sammy Baloji, Jean Katambayi Mukendi & Daddy Tshikaya - *Tesla Crash, A Speculation* (2019)
Foto: Maarten Nauw, Framer Framed

kinderen uit Lubumbashi speelgoedauto's maken.

vormen een visuele rebus. Die vat de oorsprong, transformatie en invloed van lithium samen.

MUSASA & MAARTEN VANDEN EYNDE

Material Matters Li3 (2018)
Acrylverf op linnen doek
92 cm x 126 cm

Deze poster met elementen zoals goud, uranium, lithium en koper is gebaseerd op klassieke didactische wandkaarten. De tekeningen, pictogrammen en symbolen

What All the World Desires (2022)
Compositie van 30 kleine schilderijen op karton
Variable afmetingen

Vanden Eynde en Musasa gaan op zoek naar de meest iconische symbolen van de geschiedenis van energie. Hun werk verzamelt de meest uiteenlopende referenties naar energieproductie en opslag. Het resultaat is een stamboom of analoge 'cloud' waar je als bezoeker steeds nieuwe verbanden vindt.

Musasa & Maarten Vanden Eynde - *Material Matters Li3* (2018) | Foto: Maarten Nauw

Musasa woont en werkt in Lubumbashi, DRC. Hij is kunstenaar en docent aan de Academie voor Schone Kunsten in Lubumbashi. Hij is gespecialiseerd in figuratieve schilderkunst en laat zich inspireren door gewoonten, regels en systemen die deel uitmaken van het leven op het platteland en oude samenlevingen. Hij ontwikkelde het grootste deel van de beeldtaal die gebruikt wordt in het Nationaal Museum van Lubumbashi, waarin de oorsprong en het gebruik van een groot aantal natuurlijke en industriële materialen en processen wordt uitgelegd. Sinds 2015 heeft hij verschillende keren samengewerkt met Maarten Vanden Eynde. Hun gezamenlijke werken zijn te zien geweest in tal van internationale tentoonstellingen zoals: *An Unfinished Symphony. Polyphony in the collection*, Mu. Zee, Ostend, BE (2020), *Tallinn Photomonth - Contemporary Art Biennial* (door Heidi Ballet) EE (2019); *Future Genealogies*, 6e Lubumbashi Biënnale, DRC (2019). *Copper Connection and Wheel of Fortune* werden aangekocht door Mu.Zee, Ostend, BE. Musasa's werk is de afgelopen 40 jaar tentoongesteld in lokale tentoonstellingen in Lubumbashi, Likasi en Kolwezi (DRC).

MAARTEN VANDEN EYNDE

Future Flora: Manono IV (2022)

Circuit PCB board style muur installatie gemaakt met zaden
1.67 m x 1.67 m

De Australische multinational AVZ Minerals is een van de eerste bedrijven die actief is in Manono. De kunstenaar toont de kaart van het mijngebied op een PCB-plaat uitelektronische apparaten. Zaden en granen uit de regio nemen hier de plaats in van transistors en elektronische componenten. Samen bootsten ze een *lukasa na*, een geheugenbord van het Mbudyegenootschap in het koninkrijk Luba (nu deel van Congo) in de 19e en 20e eeuw. De *lukasa* leest als een archief met topografische informatie over het landschap, maar is ook een tijdlijn die politieke of mythische gebeurtenissen en figuren helpt herinneren. Tegelijk is het kunstwerk een mini-zaadbank van de zeldzame plantensoorten die in het gebied groeien onder invloed van lokale mineralen.

A Chain of Events (2021)

Sculpturen van diverse materialen
15 m

Geschiedenis is geen opeenvolging van losse gebeurtenissen, maar een ketting van events die elkaar wederzijds beïnvloeden. Net als *Future Flora* werkt deze sculptuur als een fysiek geheugenmiddel. Materialen als touw, knopen en kristallen waren multi-inzetbaar. Ze dienden als betaalmiddel, meetinstrument

Maarten Vanden Eynde - *A Chain of Events* (2021) | Foto: Maarten Nauw, Framer Framed

of om administratieve en militaire info bij te houden. In de ketting lopen diverse materialen in elkaar over, van traditioneel naar industrieel. Op associatieve manier brengen ze zo diverse verhalen rond globale handel en communicatie samen.

Maarten Vanden Eynde is kunstenaar en medeoprichter van Enough Room for Space studeerde in 2000 af aan de afdeling vrije media van de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam. Zijn kunstpraktijk is ingebed in langlopende onderzoeksprojecten die zich richten op tal van onderwerpen met een sociale en politieke relevantie, zoals post-industrialisme, kapitalisme en ecologie. Zijn werk bevindt zich precies op de grens

tussen het verleden en de toekomst: soms kijkt hij vooruit naar de toekomst van gisteren, soms kijkt hij terug naar de geschiedenis van morgen. Momenteel onderzoekt hij de invloed van de trans-Atlantische handel in essentiële stoffen zoals rubber, olie, ivoor, koper, katoen en uranium, op evolutie en vooruitgang, het ontstaan van naties en andere mondiale machtsstructuren.

Alain Nsenga - *Fantasmagoria* (2022) | Foto: Maarten Nauw, Framer Framed

ALAIN NSENGA

Fantasmagoria (2022)

Mixed media

50 cm x 33 cm; 60 cm x 33,5 cm

Alain Nsenga is kind van een mijnwerkersfamilie. Dit voedde zijn fascinatie voor de geschiedenis en impact van mijnbouw. Zo interviewde hij Congolese en Limburgse mijnwerkers en trof gelijkaardige verhalen aan: van migratie over hard labuur tot ondergrondse vriendschappen. In *Fantasmagoria* kijkt Nsenga naar de gedeelde en diverse mijngeschiedenis. Het is een imaginaire zoektocht naar een plek waar de geesten van het verleden de bewakers van

de toekomst worden.

Alain Nsenga woont en werkt als grafisch ontwerper en fotograaf in Lubumbashi. Hij studeerde Design en Multimedia aan de Ecole Supérieure d'Informatique Salama (ESIS) en geeft momenteel les aan deze school. In zijn fotografie is hij voortdurend op zoek naar originaliteit en authenticiteit. Door zijn samenwerking met het Picha-collectief in Lubumbashi en zijn werk als grafisch ontwerper, heeft hij deelgenomen aan verschillende workshops en werkt sinds 2013 met het team van de Lubumbashi Biënnale. In 2019 was hij Artist in Residence bij Wiels - Centrum voor Hedendaagse Kunst in Brussel. Hij nam ook deel aan de

Georges Senga - *Tshanga-Tshanga: Mille Bêches* (2022) | Foto: Maarten Nauw, Framer Framed

Lubumbashi Biënnale en presenteerde de serie over 'affirmation and the impact of the other.' Deze serie belicht een postkoloniale visie op schoonheid.

—

GEORGES SENG

Tshanga-Tshanga: 300 Maisons (2022)

Fotoafdruk op dibond

Elk 1,14 m x 1,5m

Begin 20 ste eeuw startte het Belgische mijnbedrijf Géomines met tin-exploitatie in Manono, tot begin jaren 80. Hun vertrek

leidde tot torenhoge werkloosheid en etnische conflicten. Vandaag vestigen internationale mijnbedrijven zich in Manono en brengen er grootschalige infrastructurele veranderingen aan. Senga toont een stad die gevangen zit tussen verleden en toekomst. Naast ruïnes en vervallen wijken, voel je hoe de vondst van lithium Manono transformeert. De titel *Tshanga-Tshanga* verwijst zowel naar het Swahilibegrip 'mengen' als naar een patchworkstof. *300 Maisons* brengt de villawijken van het Belgische mijnbedrijf Géomines in beeld. Toen het bedrijf wegtrok, nam het leger delen van de wijk in om etnische conflicten te controleren.

Pamela Tulizo - *Les Creuseuses* (2022) | Foto: Maarten Nauw, Framer Framed

***Tshanga-Tshanga: Mille Bêches* (2022)**

Fotoafdruk op dibond
Elk 1,14 m x 1,5 m

Senga toont de kunstmatige meren rond Manono. Het zijn overblijfselen van de oude mijnputten. Hier ontgint de lokale bevolking cassiteriet en tantaal, terwijl multinationals de stad klaarstomen voor de nieuwe lithiumkoorts. *Mille Bêches* betekent 1000 scheppen en is de naam van een zandafgraving waar al 16 jaar lang met de hand wordt gegraven.

Georges Senga is een fotograaf gevestigd in de Democratische Republiek Congo. Hij ontwikkelt zijn fotografische werk rond geschiedenis en de verhalen

die worden onthuld door "herinnering, identiteit en erfgoed", waarbij hij onze acties en het heden belicht. Drie van zijn projecten onderzoeken het geheugen, op zoek naar de echoes die mensen, hun werkelijkheid en hun objecten achterlaten, en de veerkracht in het herinneringsvermogen van zijn land. Georges Senga maakt deel uit van de artistieke dynamiek van de stad Lubumbashi bij het Picha-kunstcentrum in DRC en bij de Photo Market en Phototools workshop in Johannesburg, Zuid-Afrika.

PAMELA TULIZO

Les Creuseuses (2022)
Fotocollage op dibond
Elk 84 cm x 118 cm

Tulizo volgt het spoor van grondstoffen: van de ontginning door *creuseuses*, vrouwen die onder harde omstandigheden aan artisanale mijnbouw doen tot hun eindbestemming in luxeproducten zoals smartphones, laptops of elektrische wagens. In een fotomontage brengt Tulizo deze twee aparte werelden samen en toont zo met een nieuwe kritische verbeelding deze Afrikaanse vrouwen.

Pamela Tulizo, na haar journalistiek opleiding te hebben afgerond, studeert ze fotografie aan de Market Photo Workshop-school in Johannesburg, Zuid-Afrika. Ze werkt voor Agence France-Presse. Haar werk richt zich voornamelijk op vrouwelijke identiteit. In de serie *Double Identity*, die 13 zelfportretten omvat, belichaamt Tulizo een Afrikaanse vrouw die verscheurd wordt tussen haar eigen zelfgevoel en de rol die haar wordt toebedeeld door een geglobaliseerde samenleving. In 2020 was ze artist in residence in Wiels, Brussel (BE). In datzelfde jaar won ze de Dior Photography and Visual Arts Award for Young Talents. In 2019 nam ze deel aan Future Genealogies, 6e Lubumbashi Biennale (DRC).

**ON-TRADE-OFF:
(RE)SOURCE COLLECTIF**

Scramble for Manono (2018 - 2023)
Tijdlijn (Re)source Collective
6,2 m

De voorwerpen, stenen, boeken en documenten in deze vitrine horen bij het doorlopend onderzoeksproject On-Trade-Off (OTO) dat de invloed van speculatie op de winning, het transport en de transformatie van lithium in de context van de Democratische Republiek Congo onderzoekt.

De inhoud van de vitrine verandert en materiaal wordt toegevoegd afhankelijk van de context waarin deze wordt getoond en de beschikbaarheid van nieuwe tems. Het dient als visuele illustratie van de OTO: (Re)source Collectif, een open source onderzoeksinitiatief van gerelateerde site-specific geschiedenissen, grondstoffen, consumptiegoederen en wetenschappelijke of administratieve documenten die door alle On-Trade-Off deelnemers kunnen worden gebruikt.

Met bijdragen van On-Trade-Off kunstenaars; met speciale dank aan Ilja Schamlé (stagiaire onderzoek), Brogen Berwick (stagiaire onderzoek), Constance Nguyen (vertaling), Alexandre Mulongo Finkelstein (installatie), Femke Herregraven (onderzoek en ontwerp).

TENTOONSTELLINGSONTWERP

Geïnspireerd door de thematische band van het On-Trade-Off collectief, en de verschillende perspectieven op en vanuit Manono, nodigt het tentoonstellingsontwerp van *Charging Myths* de bezoekers uit om hun eigen pad door het landschap te vinden, verschillende routes te verkennen en zich vanuit meerdere perspectieven met de kunstwerken bezig te houden. De hoeken en kantelingen van de scenografie suggereert mogelijke richtingen, in plaats van het op te leggen. We moedigen de bezoekers van *Charging Myths* aan om hun vooroordelen te onderzoeken en inspireren hen om hun blik te verbreden.

Katharina Sook Wilting is interdisciplinair ontwerper, art director en is werkzaam in theater en film. Ze bekijkt de wereld vanuit haar Koreaans-Duitse identiteit en behandelt onderwerpen als Aziatische diaspora, raciaal erfgoed en intersectioneel feminisme in haar artistieke praktijk. In haar werk is Katharina Sook Wilting toegewijd aan een collaboratieve aanpak, vanwege haar verlangen om diverse en collectieve netwerken op te bouwen en gelijkgestemde bondgenoten te vinden.

ADVIES

Ils Huygens is curator, schrijver en onderzoeker van hedendaagse kunst en design. Ze cureerde tentoonstellingen en publieke programma's op het snijvlak van kunst, wetenschap en maatschappij zoals *The School of Time*, *Seasonal Neighbours*, *Learning from Deep Time*, *Nuclear Culture* en solotentoonstellingen met Basim Magdy, Jasper Rigole en Kristof Vrancken voor Z33 Huis voor Hedendaagse Kunst in Hasselt. Ze was co-curator van twee edities van Artefact Leuven: *This Rare Earth: Stories from Below* en *The Act of Magic*. Ze is co-editor van het boek *Studio Time: Future Thinking in Art and Design*. Haar recente onderzoek richt zich op interacties tussen kunst, natuur en wetenschap.

COLOFON

Uitgegeven door Framer Framed
voor de tentoonstelling *Charging Myths*
(2023), Amsterdam.

Framer Framed is een platform voor
hedendaagse kunst, beeldcultuur en
kritische theorie & praktijk.

Gedrukt op gerecycleerd papier.

TEAM

Noa Bawits
Cas Bool
Carel Buenting
Betül Ellialtıođlu
Evie Evans
Jack Fresia
Wendy Ho
Amo Kaur
Jiyoung Kim
Julia Krantz
Emily Shin-Jie Lee
Dewi Laurente
Lydia Markaki
Ashley Maum
Jean Medina
Robin Mertens
Eve Oliver
Lois Paz
Josien Pieterse
Frederique Pisuisse
Benjamin Roth
Hahae Son
Padrick Stam
Marit van Splunter
Dinara Vasilevskaia
Ebissé Wakjira
Stefan Wharton
Maria Zaczykiewicz

SPECIALE DANK

Alle vrijwilligers en
Framer Framed Friends.

TEKST EN EINDREDACTIE

Ils Huygens
Jean Medina
Josien Pieterse
Ebissé Wakjira
Stefan Wharton
De deelnemende kunstenaars

VERTALING

Sanne Oorthuizen
Ebissé Wakjira

GRAFISCH ONTWERP

Dinara Vasilevskaia

ONDERSTEUND DOOR

FRAMER FRAMED

ADRES

Oranje-Vrijstaatkade 71
1093 KS Amsterdam

OPENINGSTIJDEN

di - zo, 12:00 - 18:00
Gratis entree

CONTACT

www.framerframed.nl
info@framerframed.nl